3. Պարենի առկայություն
Availability of Food

Աղյուսակ 3.1.
Table 3.1.

Գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների տարածություններ, բերքատվություն և համախառն բերք*
Areas, yield and gross production of main agricultural temporary and permanent crops*

	Տարածությունները (հազ. հա) Areas (thousand hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Ցանքային տարածությունը, ընդամենը Sown area, total	**304.5**	**300.0**	**283.6**	**286.7**	**304.2**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
որից՝ of which															
հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր cereals and leguminous crops	172.8	171.6	159.3	157.8	172.2	24.1	22.6	20.7	27.9	26.5	415.4	374.9	326.4	440.7	456.1
որից՝ ցորեն of which wheat	93.1	91.9	87.6	77.8	93.7	24.3	22.4	21.2	28.8	26.0	225.7	198.1	183.5	224.1	243.1
կարտոֆիլ potatoes	34.3	32.0	28.4	28.7	31.2	188.7	184.4	170.1	194.3	206.7	648.6	593.6	482.0	557.3	647.2
բանջարանոցային մշակաբույսեր vegetables	24.2	23.9	23.5	25.0	25.2	321.4	327.1	294.2	306.7	325.0	825.3	819.8	707.6	787.1	849.0
բոստանային մշակաբույսեր melons	5.4	6.2	4.5	5.8	5.1	334.5	350.6	296.0	313.8	399.9	182.2	216.1	132.5	180.9	205.1
Պտուղ և հատապտուղ Fruit and berries	36.7	37.0	37.7	37.1	39.3	101.2	104.4	39.2	73.5	97.0	317.8	332.2	128.5	239.4	331.7
Խաղող Grape	16.8	16.5	17.4	16.3	17.4	128.0	144.9	151.5	158.0	151.3	185.8	208.6	222.9	229.6	241.4

** *Այստեղ և հետայսու՝ բերքատվությունը հաշվարկված է հավաքված բերքահավաքի տարածության նկատմամբ։*
Here and hereinafter yield has been calculated compared with the area harvested.

Աղյուսակ 3.2.
Table 3.2.

Հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of cereals and leguminous crops, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**172838**	**171633**	**159307**	**157812**	**172206**	**24.1**	**22.6**	**20.7**	**27.9**	**26.5**	**415.4**	**374.9**	**326.4**	**440.7**	**456.1**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	300	260	133	55	167	32.4	22.3	22.0	34.5	33.0	1.0	0.6	0.3	0.2	0.6
Արագածոտն Aragatsotn	23141	23342	23353	22615	23621	19.6	22.0	18.0	26.8	27.7	45.2	51.3	42.1	60.5	65.4
Արարատ Ararat	5456	5120	4880	5073	5516	38.6	38.8	35.2	39.9	35.8	21.2	19.9	17.2	20.2	19.7
Արմավիր Armavir	8153	7802	6466	5947	6569	37.5	35.2	29.2	33.6	28.9	30.6	27.4	18.9	20.0	18.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	42421	42089	43753	42196	44538	27.1	26.4	24.9	30.1	27.3	114.8	111.1	108.9	127.2	121.5
Լոռի Lori	11414	9905	8888	8650	9690	19.7	16.6	15.8	25.5	22.2	21.8	16.3	14.0	22.1	21.2
Կոտայք Kotayk	12996	11835	8443	9380	10936	15.3	15.3	13.7	22.9	17.6	19.8	18.1	11.6	21.5	19.2
Շիրակ Shirak	38553	39207	34413	36403	39717	23.5	21.7	23.3	27.0	25.8	90.5	74.7	80.1	98.3	102.2
Սյունիք Syunik	20390	22119	18327	16606	20415	22.6	13.9	8.4	23.1	26.3	46.0	30.0	14.6	38.3	53.8
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2576	2917	2608	2577	2634	15.1	16.4	15.9	23.5	23.1	3.9	4.8	4.1	6.1	6.1
Տավուշ Tavush	7438	7037	8043	8310	8403	27.8	29.4	19.8	31.6	33.4	20.6	20.7	14.6	26.3	27.5

Աղյուսակ 3.3.
Table 3.3.

Ցորենի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of wheat, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**93116**	**91884**	**87585**	**77837**	**93710**	**24.3**	**22.4**	**21.2**	**28.8**	**26.0**	**225.7**	**198.1**	**183.5**	**224.1**	**243.1**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	290	250	123	50	150	32.9	22.3	22.5	34.5	33.0	1.0	0.6	0.3	0.2	0.5
Արագածոտն Aragatsotn	8684	9113	8602	8858	9736	22.3	22.7	19.9	26.6	25.5	19.3	20.7	17.1	23.5	24.8
Արարատ Ararat	4290	4136	3895	3599	4141	37.0	37.7	33.1	38.6	32.7	15.9	15.6	12.9	13.9	13.5
Արմավիր Armavir	6469	6694	5255	4067	5114	34.1	33.5	26.8	33.4	27.7	22.0	22.4	14.1	13.6	14.1
Գեղարքունիք Gegharkunik	18065	15949	21981	16425	21699	27.9	27.3	25.3	32.2	27.8	50.4	43.6	55.7	52.9	60.4
Լոռի Lori	8023	7231	6498	5838	7309	18.8	16.5	16.4	28.1	22.8	14.7	11.8	10.7	16.4	16.6
Կոտայք Kotayk	7610	6907	5067	5386	6133	15.5	14.8	14.2	25.1	17.2	11.6	10.2	7.2	13.5	10.6
Շիրակ Shirak	21801	21847	19081	18531	21915	24.2	23.4	25.6	28.9	26.8	52.8	44.4	48.7	53.4	58.5
Սյունիք Syunik	12924	14756	11436	9629	11778	23.0	13.9	8.9	24.2	26.0	29.7	19.9	9.8	23.3	30.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1470	1812	1516	1416	1394	15.5	16.6	16.4	24.6	24.7	2.3	3.0	2.5	3.5	3.5
Տավուշ Tavush	3490	3189	4131	4038	4341	17.3	18.5	12.6	24.5	23.7	6.0	5.9	4.5	9.9	10.0

Աղյուսակ 3.4.
Table 3.4.

Կարտոֆիլի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of potato, by marzes and Yerevan city *

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**34298**	**31998**	**28362**	**28675**	**31243**	**188.7**	**184.4**	**170.1**	**194.3**	**206.7**	**648.6**	**593.6**	**482.0**	**557.3**	**647.2**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	90	95	72	70	93	139.4	146.3	235.1	228.9	225.8	1.3	1.4	1.7	1.6	2.1
Արագածոտն Aragatsotn	1703	1568	1565	1567	1569	199.8	218.2	219.0	231.2	243.0	34.0	34.2	34.3	36.2	38.1
Արարատ Ararat	1037	905	796	802	896	308.5	317.6	303.8	305.5	306.8	32.8	28.9	24.3	24.5	27.5
Արմավիր Armavir	1875	1453	1230	1320	1567	335.7	342.5	262.5	323.8	325.8	63.5	53.2	32.3	42.8	52.3
Գեղարքունիք Gegharkunik	15589	14742	12938	13498	14524	178.3	172.5	180.1	189.3	203.3	278.0	254.3	233.1	255.5	295.2
Լոռի Lori	4655	4543	3847	3458	3712	117.1	121.1	82.7	112.6	146.7	54.5	55.0	31.8	38.9	54.5
Կոտայք Kotayk	841	830	777	703	843	206.1	193.7	180.9	225.5	206.9	17.3	16.1	14.1	15.9	17.5
Շիրակ Shirak	4590	3997	3362	3667	4148	228.5	224.5	206.3	248.0	248.4	104.9	89.7	69.3	91.0	103.0
Սյունիք Syunik	1852	1803	1648	1677	1703	179.8	179.5	143.5	164.7	174.4	33.3	32.4	23.6	27.6	29.7
Վայոց ձոր Vayots Dzor	214	174	179	182	187	164.4	164.6	165.2	169.9	172.1	3.5	2.9	3.0	3.1	3.2
Տավուշ Tavush	1852	1888	1948	1731	2001	137.5	135.0	76.0	116.6	119.7	25.5	25.5	14.5	20.2	24.1

Աղյուսակ 3.5.
Table 3.5.

Բանջարանոցային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of vegetable crops, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**24219**	**23914**	**23506**	**25010**	**25211**	**321.4**	**327.1**	**294.2**	**306.7**	**325.0**	**825.3**	**819.8**	**707.6**	**787.1**	**849.0**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	545	519	306	110	319	148.8	115.4	122.8	141.9	129.8	8.1	6.0	3.7	1.6	4.1
Արագածոտն Aragatsotn	885	802	804	978	978	289.9	315.9	274.7	275.7	320.3	25.7	25.3	22.1	27.0	31.3
Արարատ Ararat	6021	6181	6427	6826	6406	401.8	420.4	412.7	412.2	453.1	265.1	266.5	269.0	285.3	305.0
Արմավիր Armavir	8453	8502	8172	8781	8790	397.8	391.4	315.2	331.9	361.8	360.0	363.5	270.4	307.0	331.8
Գեղարքունիք Gegharkunik	2080	1658	1670	1845	2074	271.7	309.5	308.8	306.1	300.5	56.5	51.3	51.6	56.5	62.3
Լոռի Lori	1386	1384	1311	1359	1359	131.1	133.0	97.3	123.5	132.6	18.1	18.4	12.6	16.8	18.0
Կոտայք Kotayk	1344	1338	1193	1237	1356	226.3	206.2	176.3	178.2	167.2	30.4	27.6	21.0	22.1	22.8
Շիրակ Shirak	1212	1217	1283	1523	1486	238.4	238.6	220.5	254.9	272.8	28.9	29.0	28.3	38.8	40.6
Սյունիք Syunik	929	953	965	972	978	192.2	183.2	156.9	162.3	169.8	17.9	17.5	15.1	15.8	16.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	465	399	432	438	454	135.3	156.8	149.3	152.2	147.0	6.3	6.3	6.5	6.6	6.7
Տավուշ Tavush	899	961	943	941	1011	92.4	87.1	77.4	102.0	95.7	8.3	8.4	7.3	9.6	9.8

Աղյուսակ 3.6.
Table 3.6.

Բոստանային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of melons, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**5446**	**6163**	**4476**	**5764**	**5128**	**334.5**	**350.6**	**296.0**	**313.8**	**399.9**	**182.2**	**216.1**	**132.5**	**180.9**	**205.1**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	12	10	3	7	32	245.8	205.0	223.7	191.0	129.2	0.3	0.2	0.1	0.1	0.4
Արագածոտն Aragatsotn	159	165	178	158	158	377.4	366.8	367.0	365.0	394.9	6.0	6.0	6.5	5.8	6.3
Արարատ Ararat	1242	1709	1404	1482	1380	402.4	393.8	378.8	394.5	467.3	50.0	67.3	53.2	58.5	64.5
Արմավիր Armavir	3917	4133	2781	4016	3438	316.4	340.0	254.7	284.5	382.1	123.9	140.5	70.8	114.3	131.4
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	7	8	9	9	10	100.0	94.4	22.4	24.6	30	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Կոտայք Kotayk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	1	-	0	0	-	60.0	-	0.0	0.0	-	0.0	-	0.0	0.0	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	18	17	18	19	19	172.8	153.4	149.0	159.5	160.5	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Տավուշ Tavush	90	121	83	73	91	172.4	137.9	191.4	264.2	246.3	1.6	1.7	1.6	1.9	2.2

Աղյուսակ 3.7.
Table 3.7.

Պտղի և հատապտղի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Areas, average yield and gross production of fruit and berries, by marzes and Yerevan city*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**36748**	**36959**	**37710**	**37149**	**39285**	**101.2**	**104.4**	**39.2**	**73.5**	**97.0**	**317.8**	**332.2**	**128.5**	**239.4**	**331.7**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	1327	1328	1327	1327	1327	54.7	38.7	22.3	34.5	42.5	7.2	5.1	2.9	4.6	5.6
Արագածոտն Aragatsotn	4711	5176	5212	4882	6486	131.9	130.8	42.7	61.8	120.3	57.5	64.9	21.3	29.0	67.4
Արարատ Ararat	7209	7096	7112	6972	7299	141.1	146.6	79.6	116.4	130.8	91.1	92.8	50.9	75.7	86.4
Արմավիր Armavir	7896	7622	8207	8216	7729	129.1	174.1	18.0	107.5	142.5	68.8	88.1	9.5	60.3	81.5
Գեղարքունիք Gegharkunik	1426	1426	1426	1485	1488	163.6	154.3	154.6	167.3	177.8	22.1	21.0	21.0	23.3	24.8
Լոռի Lori	2346	2420	2433	2435	2571	30.5	28.1	4.6	16.7	27.1	6.2	5.9	1.0	3.6	6.3
Կոտայք Kotayk	4284	4351	4476	4188	4690	69.3	58.2	18.8	35.7	45.0	26.4	22.2	8.6	13.7	18.6
Շիրակ Shirak	464	450	456	441	494	50.4	78.4	37.8	77.4	134.7	2.2	3.5	1.7	3.4	6.3
Սյունիք Syunik	2590	2588	2587	2586	2586	84.8	58.4	12.6	48.2	53.2	20.0	13.8	3.0	11.6	13.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2156	2154	2124	2141	2143	29.6	21.9	14.1	17.6	26.3	5.6	4.1	2.6	3.3	5.0
Տավուշ Tavush	2339	2348	2350	2476	2472	53.1	50.1	27.2	48.2	74.9	10.7	10.8	6.0	10.9	16.8

Աղյուսակ 3.8.
Table 3.8.

Խաղողի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Areas, average yield and gross production of grapes, by marzes and Yerevan city*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**16796**	**16480**	**17373**	**16288**	**17415**	**128.0**	**144.9**	**151.5**	**158.0**	**151.3**	**185.8**	**208.6**	**222.9**	**229.6**	**241.4**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	612	612	612	612	612	68.3	40.8	54.1	65.4	67.0	4.2	2.5	3.3	4.0	4.1
Արագածոտն Aragatsotn	1934	1566	1571	1148	1694	53.0	76.5	79.0	107.8	88.0	10.1	11.6	12.0	12.3	14.1
Արարատ Ararat	4853	4978	4992	4881	5120	183.6	196.5	203.0	204.2	199.4	81.3	88.2	93.3	94.7	100.3
Արմավիր Armavir	6486	6490	7379	6863	7033	165.4	179.3	186.3	183.5	176.2	80.1	91.6	97.5	99.6	103.4
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	1.0	-	-	-	-	20.0	-	-	-	-	0.0
Լոռի Lori	64	64	64	64	64	29.9	19.8	18.9	20.3	25.8	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2
Կոտայք Kotayk	393	349	362	290	403	4.7	8.1	10.4	17.2	17.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.5
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	184	184	185	185	185	54.7	56.8	49.0	50.5	62.1	1.0	1.0	0.9	0.9	1.1
Վայոց ձոր Vayots Dzor	925	925	895	889	928	32.5	40.9	47.1	51.0	49.8	2.4	3.0	3.8	4.2	4.4
Տավուշ Tavush	1345	1312	1313	1356	1375	48.0	78.4	88.5	98.6	97.2	6.3	10.3	11.6	13.3	13.3

Աղյուսակ 3.9.
Table 3.9.

Մորեխներով և մկնանման կրծողներով վարակված տարածություններ, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հետազոտված հողատեսքերի, 2011թ. *հա*
Infected areas by locusts and rodents by marzes, Yerevan city and observed types of land, 2011 *hectare*

	Ընդամենը տարածք Total area	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		այդ թվում՝ ըստ հողատեսքերի including by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with	
		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**155074**	**51108**	**103966**	**70243**	**22490**	**47753**	**23959**	**6470**	**17489**	**30919**	**11451**	**19468**	**21811**	**7298**	**14513**	**8142**	**3399**	**4743**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	15600	3218	12382	7332	1480	5852	2368	480	1888	2199	733	1466	3227	470	2757	474	55	419
Արարատ Ararat	23092	8893	14199	12551	5534	7017	6477	1481	4996	2881	1587	1294	995	291	704	188	-	188
Արմավիր Armavir	23248	6839	16409	11737	3519	8218	7025	1676	5349	2129	685	1444	730	390	340	1627	569	1058
Գեղարքունիք Gegharkunik	8224	2415	5809	2583	1370	1213	-	-	-	3119	860	2259	2244	145	2099	278	40	238
Լոռի Lori	10212	1410	8802	3457	270	3187	215	-	215	5843	765	5078	370	345	25	327	30	297
Կոտայք Kotayk	20665	7695	12970	10775	3060	7715	4040	1500	2540	5090	2765	2325	760	370	390	-	-	-
Շիրակ Shirak	17822	6146	11676	11365	3432	7933	5	-	5	735	380	355	5181	1909	3272	536	425	111
Սյունիք Syunik	15356	7363	7993	4740	1628	3112	-	-	-	3977	2165	1812	3889	1989	1900	2750	1581	1169
Վայոց ձոր Vayots Dzor	9310	3809	5501	2106	1120	986	1612	577	1035	1985	595	1390	2385	1048	1337	1222	469	753
Տավուշ Tavush	11545	3320	8225	3597	1077	2520	2217	756	1461	2961	916	2045	2030	341	1689	740	230	510

Ծանոթություն՝ Գյուղատնտեսական արտադրանքի արդյունավետությունը մեծապես կախված է բույսերի պաշտպանության միջոցառումներից, որոնց արդյունքների գնահատման ցուցանիշներից են հանդիսանում՝ մորեխների և մկնանման կրծողների զանգվածային բազմացումն ու տարածվածությունը, մկնանման կրծողների բների քանակն ու մորեխների առկայությունն ըստ հողատեսքերի, որոնց վերաբերյալ տվյալները տրամադրում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:
Notice: Efficiency of agricultural product mostly depends on the plant protection measures, which are estimated by the indicators such as mass reproduction and occurrence of locusts and rodents, the number of rodents' holes and the availability of locusts by types of land which provided by Ministry Agtriculture of RA.

Աղյուսակ 3.10.

Table 3.10.

Մորեխներով և մկնանման կրծողներով վարակված տարածություններ, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հետազոտված հողատեսքերի, 2012թ.

Infected areas by locusts and rodents by marzes, Yerevan city and observed types of land, 2012

հա
hectare

	Ընդամենը տարածք Total area	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		*այդ թվում՝* ըստ հողատեսքերի *including* by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with	
		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**189088**	**48241**	**140847**	**124880**	**26788**	**98092**	**26199**	**4515**	**21684**	**21573**	**8197**	**13376**	**11250**	**6078**	**5172**	**5186**	**2663**	**2523**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	23918	4720	19198	16137	2030	14107	3541	627	2914	2596	674	1922	1389	1279	110	255	110	145
Արարատ Ararat	23999	4763	19236	13595	3060	10535	7263	1023	6240	2428	670	1758	550	-	550	163	10	153
Արմավիր Armavir	23338	5267	18071	11515	2275	9240	7249	1265	5984	2415	813	1602	1070	280	790	1089	634	455
Գեղարքունիք Gegharkunik	14165	3334	10831	9842	1810	8032	18	8	10	2379	850	1529	1906	656	1250	20	10	10
Լոռի Lori	19549	5765	13784	12745	2930	9815	330	120	210	5834	2450	3384	180	165	15	460	100	360
Կոտայք Kotayk	16545	4405	12140	13548	3730	9818	2317	485	1832	460	90	370	180	100	80	40	-	40
Շիրակ Shirak	25309	9142	16167	22875	6813	16062	-	-	-	806	701	105	1298	1298	-	330	330	-
Սյունիք Syunik	18197	5308	12889	12509	1345	11164	1038	602	436	1861	1239	622	1723	1226	497	1066	896	170
Վայոց ձոր Vayots Dzor	10391	3172	7219	4160	1225	2935	1255	150	1105	1348	425	923	2177	899	1278	1451	473	978
Տավուշ Tavush	13677	2365	11312	7954	1570	6384	3188	235	2953	1446	285	1161	777	175	602	312	100	212

Աղյուսակ 3.11.
Table 3.11.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2011թ.
Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2011

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**103966**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	12382	193	-	316	-	295	35	774	70	92	-
Արարատ Ararat	14199	148	-	160	-	155	-	108	-	131	-
Արմավիր Armavir	16409	207	-	212	-	46	-	-	-	511	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	5809	210	-	-	-	885	75	733	57	166	-
Լոռի Lori	8802	130	-	126	-	195	37	-	-	89	-
Կոտայք Kotayk	12970	202	-	152	-	123	-	71	-	-	-
Շիրակ Shirak	11676	99	-	-	-	69	-	100	-	-	-
Սյունիք Syunik	7993	274	-	-	-	485	73	585	64	447	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	5501	65	-	67	-	78	-	59	-	72	-
Տավուշ Tavush	8225	83	-	85	-	83	-	83	-	55	-

Աղյուսակ 3.12.
Table 3.12.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2012թ.
Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2012

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**140847**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	19198	97	18	98	17	83	-	-	-	41	-
Արարատ Ararat	19236	23	-	25	-	31	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	18071	126	14	37	-	18	-	15	-	46	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	10831	93	11	-	-	54	-	63	-	-	-
Լոռի Lori	13784	129	18	89	-	109	-	-	-	81	-
Կոտայք Kotayk	12140	70	9	44	-	67	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	16167	58	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	12889	135	12	-	-	89	-	96	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	7219	14	-	23	-	26	-	15	-	13	-
Տավուշ Tavush	11312	31	-	26	-	37	-	33	-	-	-

Աղյուսակ 3.13.
Table 3.13.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2011թ.[1]
Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2011[1]

	Մորեխներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with locusts, *total*, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**51108**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	3218	1-4	-	1-4	-	2-4	-	1-4	-	1-4	-	-
Արարատ Ararat	8893	17-22	2-3	1-6	-	1-5	-	-	-	-	-	86-88
Արմավիր Armavir	6839	1-5	-	1-4	-	5	-	1-4	-	1-5	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	2415	15-25	-	-	-	17-27	-	2-4	-	3	-	-
Լոռի Lori	1410	1-4	-	-	-	1-4	-	1-5	-	1-3	-	-
Կոտայք Kotayk	7695	1-5	-	1-5	-	1-5	-	4	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	6146	1-4	-	-	-	9	-	1-8	-	2-8	-	-
Սյունիք Syunik	7363	1	-	2	-	2	-	2-3	-	1-4	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	3809	2-8	-	2	-	2-7	-	1-6	-	1-3	-	-
Տավուշ Tavush	3320	4-11	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-

[1] *1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:*
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Աղյուսակ 3.14.
Table 3.14.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2012թ.[1]
Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2012[1]

	Մորեխներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with locusts, *total*, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**48241**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	4720	14-20	2-3	-	-	9-15	1-2	5-8	0-1	4-5	-	85-89
Արարատ Ararat	4763	1-30	0-3	15-20	1-2	20-25	2-3	17-30	2-3	1-3	-	88-90
Արմավիր Armavir	5267	2-8	-	6-8	-	5-6	-	7-8	-	8-9	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	3334	2-3	-	-	-	3-4	-	3-5	-	1-3	-	-
Լոռի Lori	5765	1-4	-	-	-	2-3	-	3-4	-	1-2	-	-
Կոտայք Kotayk	4405	17-23	1-2	2-4	-	2-5	-	-	-	-	-	93
Շիրակ Shirak	9142	17-18	1-2	-	-	1-3	-	1-3	-	-	-	87-88
Սյունիք Syunik	5308	1-3	-	17-19	1-2	1-5	-	1-6	-	2-4	-	86-90
Վայոց ձոր Vayots Dzor	3172	21-27	2-3	19-24	2-3	3-7	-	1-6	-	2-5	-	89-91
Տավուշ Tavush	2365	2-3	-	2-3	-	2-5	-	3-5	-	1-2	-	-

[1] *1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:*
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Ագրոօդերևութաբանական տեղեկատվություն
(2012թ. հոկտեմբեր - դեկտեմբեր)

Հոկտեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից բարձր՝ 2.5-4.0 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը դիտվել է հոկտեմբերի 1-ին. Արարատյան դաշտում և Սյունիքի հովիտներում գրանցվել է +26...+30, Տավուշում՝ +25…+29, Սյունիքի նախալեռներում և Լոռում՝ +21...+26, Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի լեռներում և Վայոց ձորի լեռներում՝ +19...+24 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է հոկտեմբերի 29-30-ն ընկած ժամանակահատվածում. Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի լեռներում և Վայոց ձորի լեռներում գրանցվել է -3...+2, Լոռում՝ -2...+2, Արարատյան դաշտում և Տավուշում՝ +2...+7, Սյունիքի նախալեռներում՝ +3…+6, Սյունիքի հովիտներում՝ +8...+11 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից ցածր՝ բացառությամբ Լոռիի, Շիրակի, Արագածոտնի և Տավուշի առանձին շրջանների. Սյունիքում այն կազմել է նորմայի 2-68%-ը, Արարատյան դաշտում՝ 12-84%, Կոտայքում՝ 44-74%, Գեղարքունիքում՝ 33-100%, Արագածոտնում՝ 40-136%, Տավուշում՝ 56-110%, Շիրակում՝ 115-130%, Լոռում՝ 115-180%:

Հոկտեմբերին եղանակային պայմանները նպաստավոր չեն եղել աշնանացանի համար, չոր և առանց տեղումների եղանակը բացասաբար է անդրադարձել ցանքի իրականացման և մշակաբույսերի աճի վրա:

Նոյեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր՝ 2-3, Սյունիքի հովիտներում՝ 1-2 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է նոյեմբերի 7-ին. Տավուշում և Սյունիքի հովիտներում գրանցվել է +23...+26, Արարատյան դաշտում՝ +20...+22, Սյունիքի նախալեռներում՝ +17...+22, Լոռում՝ +16...+20, Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի լեռներում և Վայոց ձորի լեռներում՝ +13...+18 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է նոյեմբերի 28-29-ն ընկած ժամանակահատվածում. Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի լեռներում և Վայոց ձորի լեռներում գրանցվել է -5...-10, Լոռում՝ -3...-8, Սյունիքի նախալեռներում՝ -2...-7, Արարատյան դաշտում և Տավուշում՝ -4...+1, Սյունիքի հովիտներում՝ 0...+3 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից ցածր՝ բացառությամբ Սյունիքի. Արարատյան դաշտում այն կազմել է նորմայի 25-60%, Գեղարքունիքում, Արագածոտնում, Կոտայքում և Շիրակում՝ 30-40%-ը, Լոռում՝ 35-50%, Տավուշում՝ 40-70%, Սյունիքում՝ 100-110%:

Նոյեմբերին եղանակային պայմանները նպաստավոր են եղել գյուղատնտեսական աշխատանքների իրականացման համար:

Դեկտեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր՝ 0.5-1, իսկ Լոռում և Շիրակում՝ նորմայից ցածր՝ 0.1-0.8 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է դեկտեմբերի 2-ին. Տավուշում գրանցվել է +17...+22, Լոռում՝ +17...+19, Սյունիքի հովիտներում և Սյունիքի նախալեռներում՝ +13…+17, Արարատյան դաշտում, Շիրակում, Գեղարքունիքում, Կոտայքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռներում՝ +10...+14, Արագածոտնի նախալեռներում՝ +7…+12 աստիճան: Ամսվա ամենացածր ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է դեկտեմբերի 27-ին. Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռներում գրանցվել է -17…-22, Լոռում՝ -13…-18, Սյունիքի նախալեռներում՝ -10...-15, Արագածոտնի նախալեռներում և Արարատյան դաշտում՝ -6…-11, Տավուշում՝ -5...-9, Սյունիքի հովիտներում՝ -3…-8 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից բարձր և Շիրակում կազմել է նորմայի 187-220%, Արարատյան դաշտում՝ 185-230%, Արագածոտնում՝ 140-170%, Կոտայքում՝ 125-230%, Տավուշում՝ 98-155%, Լոռում՝ 56-165%, Սյունիքում՝ 92-193%, Գեղարքունիքում՝ 68-235%:

Դեկտեմբերին եղանակային պայմանները նպաստավոր են եղել՝ շրջանների մեծ մասում աշնանացանի դաշտում ձյան շերտը բացակայել է, սակայն վտանգավոր ջերմաստիճաններ չեն գրանցվել:

Agro – meteorological information
(October – December 2012)

In the Republic the average monthly air temperature in October was over the norm by 2.5-4.0 degrees. The maximal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 1 of October: in Ararat valley and Syunik valleys it was +26…+30, in Tavush +25…+29, in sub-mountain regions of Syunik and Lori +21…+26, in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and mountain regions of Vayots Dzor +19…+24 degrees. The minimal temperature in the most regions of the Republic was observed on 29-30 of October: in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and mountain regions of Vayots Dzor it was -3…+2, in Lori -2…+2, in Ararat valley and Tavush +2…+7, in sub-mountain regions of Syunik +3…+6, in Syunik valleys +8…+11 degrees.

The amount of monthly precipitation was below the norm in the most regions of the Republic exception of Lori, Shirak, Aragatsotn and some regions of Tavush, and made up 2-68% of norm in Syunik, 12-84% - in Ararat valley, 33-100% - in Gegharkunik, 40-136% - in Aragatsotn, 56-110% - in Tavush, 115-130% - in Shirak, 115-180% - in Lori.

In October the weather conditions were unfavourable for winter crops, dry without precipitation weather had a negative inpact on the process of seeding and growing of agriculture crops.

In the most regions of Republic the average monthly air temperature in November was over the norm by 2-3, in Syunik valleys 1-2 degrees. The maximal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 7 of November: in Tavush and Syunik valleys it was +23…+26, in Ararat valley +20…+22, in sub-mountain regions of Syunik +17…+22, in Lori +16…+20, in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and mountain regions of Vayots Dzor +13…+18 degrees. The minimal temperature in the most regions of the Republic was observed on 28-29 of November: in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and mountain regions of Vayots Dzor it was -5…-10, in Lori -3…-8, in sub-mountain regions of Syunik -2….-7, in Ararat valley and Tavush -4…+1, in Syunik valleys 0…+3 degrees.

The amount of monthly precipitation was below the norm in the most regions of the Republic exception of Syunik and made up 25-60% of norm in Ararat valley, 30-40% - in Gegharkunik, Aragatsotn, Kotayk and Shirak, 35-50% - in Lori, 40-70% - in Tavush, 100-110% - in Syunik.

In November the weather conditions were favourable for implementation of agricultural works.

In the Republic the average monthly air temperature in December was over the norm by 0.5-1, in Lori and Shirak was below the norm 0.1-0.8 degrees. The maximal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 2 of December: in Tavush it was +17…+22, in Lori +17…+19, Syunik valleys and sub-mountain regions of Syunik +13…+17, in Ararat valley, Shirak, Gegharkunik, Kotayk, mountain regions of Aragatsotn and mountain regions of Vayots Dzor +10…+14, in sub-mountain regions of Aragatsotn +7…+12 degrees. The minimal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 27 of December: in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and mountain regions of Vayots Dzor it was -17…-22, in Lori -13…-18, in sub-mountain regions of Syunik -10…-15, in sub-mountain regions of Aragatsotn and Ararat valley -6…-11, in Tavush -5…-9 in Syunik valley -3…-8 degrees.

The amount of monthly precipitation was over the norm in the most regions of the Republic and made up 187-220% of norm in Shirak, 185-230% in Ararat valley, 140-170% in Aragatsotn, 125-230% in Kotayk, 98-155% in Tavush, 56-165% in Lori, 92-193% in Syunik, 68-235% in Gegharkunik.

In December the weather conditions were favourable, there was no snow layer on winter crops, but dangerous temperatures were not recorded.

Աղյուսակ 3.15.
Table 3.15.

Խոշոր եղջերավոր անասունների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of cattle as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2010	2011	2012	2013[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	**570633**	**571357**	**599243**	...
այդ թվում՝ *of which*				
ք. Երևան Yerevan	2259	1691	2523	...
Արագածոտն Aragatsotn	70157	70781	75702	...
Արարատ Ararat	41171	41204	41434	...
Արմավիր Armavir	41538	42103	47730	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	101910	95880	98486	...
Լոռի Lori	69040	69665	74267	...
Կոտայք Kotayk	48305	52055	54247	...
Շիրակ Shirak	95934	96717	99683	...
Սյունիք Syunik	50659	51201	52508	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	15909	16305	18527	...
Տավուշ Tavush	33751	33755	34136	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.16.
Table 3.16.

Կովերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *
Number of cows as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2010	2011	2012	2013[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	**273854**	**272572**	**283349**	...
այդ թվում՝ *of which*				
ք. Երևան Yerevan	1323	1124	1146	...
Արագածոտն Aragatsotn	33773	34074	36920	...
Արարատ Ararat	16940	15676	16482	...
Արմավիր Armavir	16498	16518	18212	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	50617	51871	52035	...
Լոռի Lori	35138	33648	36143	...
Կոտայք Kotayk	24164	24614	26004	...
Շիրակ Shirak	46100	45540	45916	...
Սյունիք Syunik	25265	25313	25727	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	7716	7863	8326	...
Տավուշ Tavush	16320	16331	16438	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.17.
Table 3.17.

Խոզերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of pigs as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
Head

	2010		2011		2012		2013[1]	
	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	*որից՝ մայր խոզեր of which sows*	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	որից՝ մայր խոզեր *of which* sows	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	*որից՝ մայր խոզեր of which sows*	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	*որից՝ մայր խոզեր of which sows*
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**112608**	**23589**	**114777**	**20677**	**108088**	**23062**	...	...
այդ թվում՝ of which								
ք. Երևան Yerevan	5621	567	7298	443	5361	413	...	...
Արագածոտն Aragatsotn	9557	2348	10519	2203	9513	4414	...	...
Արարատ Ararat	15279	3142	12473	2747	12032	2784	...	...
Արմավիր Armavir	15913	3375	15562	3447	12402	3014	...	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	8416	2359	8541	1863	7973	1682	...	...
Լոռի Lori	9525	2445	8509	1635	7446	1919	...	...
Կոտայք Kotayk	12707	2120	15109	2208	14588	2060	...	...
Շիրակ Shirak	14528	3058	13517	2814	15272	2806	...	...
Սյունիք Syunik	6321	1476	7613	1478	7751	1444	...	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1393	297	1940	352	1404	342	...	...
Տավուշ Tavush	13348	2402	13696	1487	14346	2184	...	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.18.
Table 3.18.

Ոչխարների և այծերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of sheep and goats as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2010					2011					2012					2013[1]				
		Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total					Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total					Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total					*այդ թվում՝ including*			
	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**511029**	**481342**	**345106**	**29687**	**22567**	**532515**	**503624**	**341691**	**28891**	**21971**	**590214**	**561634**	**389928**	**28580**	**22364**	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
այդ թվում՝ of which																				
ք. Երևան Yerevan	1510	1497	455	13	10	2164	2159	1017	5	5	1865	1865	-	-	898	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Արագածոտն Aragatsotn	71387	68015	55648	3372	2732	73516	70043	52073	3473	2631	82158	78956	59965	3202	2279	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Արարատ Ararat	65874	62503	43908	3371	2663	66129	62911	47815	3218	2467	70483	67549	50568	2934	2160	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Արմավիր Armavir	58858	58381	42916	477	299	61341	60892	45050	449	300	71033	70406	51242	627	454	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Գեղարքունիք Gegharkunik	85242	81692	58644	3550	2635	90822	87456	57799	3366	2398	91680	88731	60826	2949	2214	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Լոռի Lori	28515	26524	19340	1991	1349	28747	26943	4504	1804	1404	28746	26740	18199	2006	1551	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Կոտայք Kotayk	35192	31530	24098	3662	2894	35788	32414	23063	3374	2837	40979	37730	27816	3249	2545	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Շիրակ Shirak	68366	65723	43547	2643	1805	69141	66489	48119	2652	1895	82310	79315	50912	2995	1927	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Սյունիք Syunik	64964	62112	39651	2852	2103	73186	70309	45810	2877	1963	86284	82848	51792	3436	2409	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Վայոց ձոր Vayots Dzor	16966	10921	8374	6045	4832	17107	11072	9195	6035	5134	19530	14013	9826	5517	4772	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
Տավուշ Tavush	14155	12444	8525	1711	1245	14574	12936	7246	1638	937	15146	13481	8782	1665	1155	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.19.
Table 3.19.

Թռչունների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of poultry as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2010		2011		2012		2013[1]	
	Թռչուններ[2], ընդամենը Poultry[2], total	*որից՝ ածան հավեր of which* hens	Թռչուններ[2], ընդամենը Poultry[2], total	*որից՝ ածան հավեր of which* hens	Թռչուններ[2], ընդամենը Poultry[2], total	*որից՝ ածան հավեր of which* hens	Թռչուններ[2], ընդամենը Poultry[2], total	*որից՝ ածան հավեր of which* hens
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**4134638**	**2649733**	**3462529**	**2305410**	**4023482**	**2509157**	...	...
այդ թվում՝ of which								
ք. Երևան Yerevan	187149	152822	212222	156975	189661	130873	...	...
Արագածոտն Aragatsotn	362180	229219	292153	203735	288113	200674	...	...
Արարատ Ararat	306121	250176	257782	190733	289612	215294	...	...
Արմավիր Armavir	871273	496281	816360	453233	1113671	597092	...	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	356387	258046	219858	165310	256565	195386	...	...
Լոռի Lori	195024	125987	197828	140782	182088	142436	...	...
Կոտայք Kotayk	1028429	687918	894633	588397	1071316	595195	...	...
Շիրակ Shirak	257158	130503	217226	155232	213152	151640	...	...
Սյունիք Syunik	218772	97282	110823	84527	142690	87472	...	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	108899	92899	52059	45066	82434	59333	...	...
Տավուշ Tavush	243246	128600	191585	121420	194180	133762	...	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.
[2] *Ցուցանիշը ներառում է հավերի, աքլորների, հնդկահավերի, բադերի, սագերի և այլ ընտանի թռչունների վերաբերյալ տվյալները:*
The indicator includes the data on hens, cocks, turkeys, ducks, geese and other poultry.

Աղյուսակ 3.20.
Table 3.20.

Անասունների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2010թ.[1]
Livestock by infectious diseases in marzes and Yerevan city, 2010[1]

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharkunik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր անասուններ Cattle												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	**1487**	19	235	101	120	358	38	254	97	236	29	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	**1**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ոչխարներ և այծեր Sheep and goats												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	**1557**	-	610	422	146	72	x	110	83	3	111	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1] *Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության տվյալների:*
According to the Ministry of Agriculture data.

Աղյուսակ 3.20.-ի շարունակություն
Table 3.20. continuation

	ՀՀ, ընդամենը **RA,** total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* **by marzes and Yerevan city**										
		ք. Երևան Yerevan	**Արագա-ծոտն Aragatsotn**	**Արարատ Ararat**	**Արմավիր Armavir**	**Գեղար-քունիք Gegharkunik**	**Լոռի Lori**	**Կոտայք Kotayk**	**Շիրակ Shirak**	**Սյունիք Syunik**	**Վայոց ձոր Vayots Dzor**	**Տավուշ Tavush**
Խոզեր Pigs												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ժանտախտ plague	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ձիեր Horses												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.21.
Table 3.21.

Անասունների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2011թ. [1]
Livestock by infectious diseases in marzes and Yerevan city, 2011[1]

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharkunik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր անասուններ Cattle												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	**1300**	57	375	131	195	100	21	155	154	109	3	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ոչխարներ և այծեր Sheep and goats												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	**881**	-	421	126	125	52	30	52	20	23	32	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1] *Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության տվյալների:*
According to the Ministry of Agriculture data.

Աղյուսակ 3.21.-ի շարունակություն
Table 3.21. continuation

	ՀՀ, ընդամենը **RA,** total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* **by marzes and Yerevan city**										
		ք. Երևան Yerevan	**Արագա-ծոտն Aragatsotn**	**Արարատ Ararat**	**Արմավիր Armavir**	**Գեղար-քունիք Gegharkunik**	**Լոռի Lori**	**Կոտայք Kotayk**	**Շիրակ Shirak**	**Սյունիք Syunik**	**Վայոց ձոր Vayots Dzor**	**Տավուշ Tavush**
Խոզեր Pigs												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ժանտախտ plague	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ձիեր Horses												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.22.
Table 3.22

Կենդանական ծագման գյուղատնտեսական մթերքի արտադրություն,
ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի
Livestock production by marzes and Yerevan city

	Իրացվել է անասուն և թռչուն սպանդի համար (կենդանի քաշով, հազ. տոննա[1]) Livestock and poultry were sold for slaughter (live weight thousand tons[1])								
	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr◊	IV եռ./qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**125.9**	**126.2**	**124.3**	**127.9**	**130.3**	**13.8**	**19.6**	**28.2**	**68.8**
ք. Երևան Yerevan	0.7	0.5	0.5	0.6	0.8	0.1	0.3	0.2	0.3
Արագածոտն Aragatsotn	13.7	14.0	14.4	14.7	14.7	1.5	2.0	2.8	8.4
Արարատ Ararat	11.1	8.5	8.0	8.3	8.7	0.8	1.3	2.2	4.4
Արմավիր Armavir	11.9	9.7	10.0	10.3	11.0	1.6	2.1	2.9	4.4
Գեղարքունիք Gegharkunik	19.7	21.7	21.5	21.8	21.8	2.2	3.2	3.9	12.5
Լոռի Lori	12.5	14.8	14.6	15.0	15.1	1.4	2.3	3.1	8.3
Կոտայք Kotayk	15.6	13.1	12.1	12.6	12.9	1.6	1.9	3.2	6.2
Շիրակ Shirak	17.2	19.4	19.8	20.0	20.0	1.8	2.9	3.8	11.5
Սյունիք Syunik	9.7	11.6	11.1	11.8	12.0	1.4	1.9	2.5	6.2
Վայոց ձոր Vayots Dzor	4.4	5.3	4.7	4.8	5.0	0.5	0.6	1.5	2.4
Տավուշ Tavush	9.4	7.6	7.6	8.0	8.3	0.9	1.1	2.1	4.2
	Կաթ (հազ.տոննա) Milk (thousand tons)								
	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**661.9**	**615.7**	**600.9**	**601.5**	**618.2**	**140.9**	**229.9**	**168.6**	**78.8**
ք. Երևան Yerevan	3.6	2.1	2.3	2.0	2.2	0.4	0.7	0.8	0.3
Արագածոտն Aragatsotn	76.4	77.1	74.1	74.8	76.5	17.6	28.5	20.8	9.6
Արարատ Ararat	49.5	41.0	38.1	36.5	38.2	8.5	14.1	10.5	5.1
Արմավիր Armavir	42.8	39.8	36.1	36.1	37.4	8.5	13.9	10.3	4.7
Գեղարքունիք Gegharkunik	117.5	116.4	112.4	114.5	116.3	26.3	43.8	31.3◊	14.9
Լոռի Lori	77.8	77.8	77.1	76.2	77.7	17.6	28.9	21.2	10.0

[1] *Ներառյալ ներքին սպառումը:*
Including the internal consumption.

Աղյուսակ 3.22.-ի շարունակություն
Table 3.22. continuation

	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Կոտայք Kotayk	68.1	54.6	51.3	51.8	53.5	12.4	19.6	14.7	6.8
Շիրակ Shirak	98.9	97.5	99.0	98.8	101.5	23.7	37.7	27.3	12.8
Սյունիք Syunik	56.4	59.7	55.8	55.9	57.2	12.9	21.3	15.6	7.4
Վայոց ձոր Vayots Dzor	25.0	17.3	19.9	20.0	21.1	4.6	7.9	6.0	2.6
Տավուշ Tavush	45.9	32.4	34.8	34.9	36.6	8.4	13.5	10.1	4.6
	Ձու (մլն.հատ) Eggs (million pieces)								
	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**576.1**	**630.1**	**702.2**	**633.6**	**658.1**	**112.7**	**270.0**	**158.0**	**117.4**
ք. Երևան Yerevan	34.0	32.0	33.5	27.9	35.6	7.9	8.8	10.0	8.9
Արագածոտն Aragatsotn	29.1	47.1	70.4	59.7	61.7	10.4	24.3	15.0	12.0
Արարատ Ararat	45.4	56.3	76.7	55.0	55.0	5.1	29.2	14.0	6.7
Արմավիր Armavir	84.0	92.4	126.3	135.5	140.1	26.2	46.0	33.4	34.5
Գեղարքունիք Gegharkunik	73.1	60.5	68.3	56.6	57.1	7.7	29.5	13.8	6.1
Լոռի Lori	30.4	34.4	39.7	47.3	47.3	5.4	23.8	12.0	6.1
Կոտայք Kotayk	165.7	181.4	156.4	125.7	132.1	31.6	42.3	29.0	29.2
Շիրակ Shirak	42.2	41.9	40.3	39.7	40.9	6.1	20.7	9.8	4.3
Սյունիք Syunik	20.9	24.8	28.2	26.9	27.2	3.4	14.1	6.6	3.1
Վայոց ձոր Vayots Dzor	13.9	15.0	17.6	17.5	18.2	2.7	9.2	4.2	2.1
Տավուշ Tavush	37.4	44.3	44.8	41.8	42.9	6.2	22.1	10.2	4.4

Աղյուսակ 3.23.
Table 3.23.

Պարենամթերքի ներմուծում
Import of food products

տոննա
tons

	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Ցորեն Wheat	297735.5	374919.8	344660.4	356038.3	480359.2	88570.1	120547.1	184414.9	86827.1
Ալյուր Flour	20407.7	4157.7	782.4	11769.9	1289.2	166.5	557.4	86.4	478.9
Բրինձ Rice	16074.3	11071.0	12546.1	10425.0	10413.1	3056.7	2789.9	1186.2	3380.3
Մակարոնեղեն Macaroni	3499.6	3287.1	3521.5	4129.0	4315.4	753.1	1251.6	1105.3	1205.4
Շաքար Sugar	102263.0	64822.4	97752.7	91668.4	82410.3	591.7	50991.5	1938.9	28888.2
Բուսական յուղ Vegetable oil	22643.7	22416.0	23223.9	23762.5	26573.1	8785.6	5016.8	4776.6	7994.1
Ձու Eggs	98.5	15.4	259.1	1983.2	27.1	10.9	8.0	0.5	7.7
Թռչնի միս Poultry	38284.7	28144.6	36434. 2	38971.0	33634.7	7323.0	9920.4	9957.1	6434.2
Տավարի միս Beef	15366.9	10822.2	6078.1	10115.5	8335.4	2119.4	1690.0	1891.5◊	2634.5
Խոզի միս Pork	7542.5	5130.7	4608.8	5081.6	8261.5	2148.8	2434.1	1867.8	1810.8
Կաթ (բոլոր տեսակները) Milk (all types)	3494.0	4167.7	3636.1	3507.2	3066.5	610.3	789.2	727.1	939.9
Կարագ Butter	4581.3	1782.8	3058.5	4540.2	4907.4	950.1	1829.9	1006.6	1120.8
Պանիր Cheese	760.0	569.1	725.8	1019.2	1056.2	196.4	201.6	217.7	440.5
Բանջարեղեն Vegetables	17267.9	14651.3	20959.4	28781.5	20043.6	5305.3	8774.0	3136.2	2828.1
որից՝ կարտոֆիլ *of which* potatoes	4280.5	857.3	1577.9	9365.0	5099.4	1009.2	4066.3	23.9	0.0
Միրգ (ներառյալ՝ ընկույզապտուղներ) Fruit (including nuts)	27125.9	24641.1	32081.0	33577.7	29146.9	7119.9	5967.1	2672.4	13387.5
որից՝ խաղող *of which* grapes	456.2	959.6	958.1	857.3	1108.0	261.4	64.3	76.9	705.4
բոստանային մշակաբույսեր melons	554.0	142.1	449.1	434.1	347.4	3.7	324.6	17.5	1.6

Աղյուսակ 3.24.
Table 3.24.

Պարենամթերքի արտահանում
Export of food products

տոննա
tons

	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Կոնյակ Cognac	27643.4	16985.1	20563.2	25313.9	31633.7	6970.4	7168.0	6961.7	10533.6
Գինի Wine	851.0	909.9	1639.3	1285.4	2071.4	311.9	263.1	483.3	1013.1
Հանքային ջուր Mineral water	14448.6	7561.6	12771.1	13294.5	15634.1	1925.2	3004.6	4266.0	6438.3
Միրգ (ներառյալ՝ ընկուզապտուղներ) Fruit (including nuts)	12246.4	17081.0	9046.2	15053.0	27599.8	731.1	7321.6	11805.1	7742.0
որից՝ խաղող *of which* grapes	2871.9	3743.8	6262.9	6351.3	10433.4	702.4	60.0	2858.2	6812.8
Պանիր Cheese	473.8	336.9	496.4	439.8	903.6	104.6	160.8	442.5	195.7
Ձու Eggs	170.9	239.8	154.9	0.0	1.7	0.0	0.0	0.0	1.7

Աղյուսակ 3.25.
Table 3.25.

Մարդասիրական օգնություն
Humanitarian assistance

տոննա
tons

	2008	2009	2010	2011	2012	2012			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք Live cattle and products of animal origin	4.9	5.9	1.6	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Բուսական ծագման արտադրանք Vegetable products	2090.1	49.2	5048.1	1072.6	185.5	73.7	27.5	28.0	56.3
Կենդանական և բուսական ծագման յուղեր ու ճարպեր Animal and vegetable oils	7.4	3.7	1003.7	50.4	125.6	35.9	37.3	35.5	16.9
Պատրաստի սննդի արտադրանք Production of ready food	1066.8	140.2	107.8	207.7	235.5	64.5	25.8	91.2	54.0

Աղյուսակ 3.26.
Table 3.26.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2009թ. *հազ.տոննա*
National food balance of the Republic of Armenia, 2009 *thousand tons*

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	194.7	198.1	397.8	**790.6**	435.7	56.4	8.7	23.0	0.8	4.5	261.5	**790.6**	33.3	143.6	393.3	1113.1
Տարեկան Rye	0.6	0.5	0.7	**1.8**	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.7	**1.8**	41.7	0.4	1.0	3.2
Գարի Barley	52.7	145.1	9.1	**206.9**	24.7	101.8	11.5	15.1	0.3	0.0	53.5	**206.9**	94.3	8.1	22.3	74.0
Վարսակ Oats	0.6	1.7	0.3	**2.6**	0.3	1.5	0.0	0.2	0.0	0.0	0.6	**2.6**	85.0	0.1	0.3	1.0◊
Եգիպտացորեն Maize	14.7	15.2	48.7	**78.6**	50.3	12.0	5.1	0.1	0.0	0.0	11.1	**78.6**	23.8	16.6	45.4	154.4
Բրինձ Rice	24.7	0.0	11.1	**35.8**	17.8	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	17.9	**35.8**	0.0	5.9	16.1	57.8◊
Այլ հատիկավորներ Other cereals	4.0	8.4	3.4	**15.8**	10.2	0.5	0.6	1.1	0.0	0.0	3.4	**15.8**	71.2	3.4	9.2	31.3
Կարտոֆիլ Potatoes	551.5	593.6	1.7	**1146.8**	142.9	283.8	92.1	128.0	5.9	0.0	494.1	**1146.8**	100.7	47.1	129.0	96.7
Բանջարեղեն Vegetables	414.7	1035.9	19.8	**1470.4**	972.7	18.5	31.6	0.8	7.8	0.0	439.0	**1470.4**	98.9	320.5	878.0	270.4
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except grapes)	91.1	332.2	31.9	**455.2**	331.0	0.0	31.4	0.0	17.6	0.0	75.2	**455.2**	95.9	109.1	298.8	216.8
Հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր Leguminous crops	3.5	5.8	4.1	**13.4**	9.4	0.0	0.5	0.2	0.0	0.0	3.3	**13.4**	58.6	3.1	8.5	26.9
Բուսական յուղ Vegetable oil	1.9	1.0	22.9	**25.8**	23.5	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	1.9	**25.8**	4.2	7.7	21.2	187.5
Շաքար Sugar	35.8	0.9	69.4	**106.1**	101.6	0.0	1.6	0.0	1.0	0.0	1.9	**106.1**	1.3	33.5	91.7	146.9
Ձու Eggs	0.4	34.7	0.2	**35.3**	32.2	0.0	0.9	1.6	0.2	0.0	0.4	**35.3**	100.0	10.6	29.1	15.4
Կաթ Milk	112.4	615.7	66.4	**794.5**	579.1	61.6	5.1	0.0	3.3	0.0	145.4	**794.5**	90.7	190.8	522.7	209.1

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.26.-ի շարունակություն
Table 3.26. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Տավարի միս Beef	0.3	49.6	13.9	**63.8**	62.2	0.0	0.8	0.0	0.4	0.0	0.4	**63.8**	78.6	20.5	56.1	101.1
Խոզի միս Pork	0.1	7.2	13.1	**20.4**	20.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	**20.4**	35.6	6.6	18.1	38.1
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.0	8.9	0.0	**8.9**	8.6	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.1	**8.9**	100.0	2.8	7.8	12.4
Թռչնի միս Poultry	0.2	5.0	30.0	**35.2**	34.8	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	**35.2**	14.3	11.4	31.4	33.6
Ձուկ Fish	1.3	5.9	4.1	**11.3**	8.2	0.0	1.1	0.0	0.7	0.0	1.3	**11.3**	63.4	2.7	7.4	0.8
Խաղող Grapes	11.0	208.6	3.8	**223.4**	12.0	0.0	9.4	0.0	3.7	185.6	12.7	**223.4**	100.0	4.0	10.8	7.4
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																*2797.9*◊

Աղյուսակ 3.27.
Table 3.27.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2010թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2010

հազ.տոննա
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով◊[2] Per capita consumption◊[2]		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	261.5	183.5	365.5	**810.5**	430.5	61.1	8.0	21.9	1.1	4.4	283.5	**810.5**	33.5	142.0	389.1	1076.5
Տարեկան Rye	0.7	0.3	0.2	**1.2**	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	**1.2**	60.0	0.2	0.6	2.0
Գարի Barley	53.5	118.6	37.3	**209.4**	48.4	86.4	12.0	13.5	0.4	0.0	48.7	**209.4**	76.3	16.0	43.7	145.2
Վարսակ Oats	0.6	2.6	0.3	**3.5**	0.0	2.3	0.0	0.2	0.0	0.0	1.0	**3.5**	89.7	0.0	0.0	0.0
Եգիպտացորեն Maize	11.1	12.8	48.6	**72.5**	48.1	9.4	4.7	0.1	0.0	0.0	10.2	**72.5**	20.8	15.9	43.5	147.8

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.27.-ի շարունակություն
Table 3.27. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով◊ Per capita consumption◊		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օրկcal/day
Բրինձ Rice	17.9	0.0	12.6	**30.5**	18.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	12.2	**30.5**	0.0	6.0	16.4	59.2
Այլ հատիկավորներ Other cereals	3.4	4.2	2.5	**10.1**	6.6	0.3	0.4	0.9	0.0	0.0	1.9	**10.1**	62.7	2.2	6.0	20.3
Կարտոֆիլ Potatoes	494.1	482.0	3.2	**979.3**	141.1	250.7	79.3	113.4	4.4	0.0	390.4	**979.3**	100.2	46.5	127.5	95.6
Բանջարեղեն Vegetables	439.0	840.1	22.6	**1301.7**	881.5	15.8	27.2	0.8	7.9	0.0	368.5	**1301.7**	98.3	290.8	796.7	244.6
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except grapes)	75.2	128.5	40.6	**244.3**	179.7	0.0	15.4	0.0	8.0	0.0	41.2	**244.3**	79.8	59.3	162.4	141.5
Հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր Leguminous crops	3.3	4.5	6.3	**14.1**	10.5	0.0	0.5	0.2	0.0	0.0	2.9	**14.1**	41.7	3.5	9.5	30.1
Բուսական յուղ Vegetable oil	1.9	1.0	23.6	**26.5**	24.1	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	2.0	**26.5**	4.1	7.9	21.8	192.6
Շաքար Sugar	1.9	32.5	103.0	**137.4**	97.0	0.0	2.1	0.0	3.2	0.0	35.1	**137.4**	24.6	32.7	89.6	135.4
Ձու Eggs	0.4	38.6	0.5	**39.5**	36.1	0.0	1.0	1.8	0.2	0.0	0.4	**39.5**	99.2	11.9	32.6	17.3
Կաթ Milk	145.4	600.9	94.3	**840.6**	692.1	60.1	6.6	0.0	4.5	0.0	77.3	**840.6**	87.0	228.3	625.5	250.2
Տավարի միս Beef	0.4	48.0	8.7	**57.1**	55.7	0.0	0.8	0.0	0.3	0.0	0.3	**57.1**	85.1	18.4	50.3	90.6
Խոզի միս Pork	0.1	7.9	11.4	**19.4**	19.0	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	**19.4**	41.1	6.3	17.2	36.1
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.1	8.2	0.0	**8.3**	8.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	**8.3**	100.0	2.7	7.4	11.9
Թռչնի միս Poultry	0.2	5.4	38.3	**43.9**	43.6	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	**43.9**	12.4	14.4	39.4	42.2
Ձուկ Fish	1.3	5.6	2.8	**9.7**	6.1	0.0	1.0	0.0	1.4	0.0	1.2	**9.7**	80.0	2.0	5.5	0.6
Խաղող Grapes	12.7	222.9	3.8	**239.4**	17.3	0.0	10.4	0.0	6.3	199.4	6.0	**239.4**	101.1	5.7	15.6	10.7
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2750.4***

[1] Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.28.
Table 3.28.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2011թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2011

հազ.տոննա
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով[2] Per capita consumption[2]		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	283.5	224.1	392.0	**899.6**	443.5	64.5	8.8	19.5	2.7	5.0	355.6	**899.6**	36.5	151.5	415.0	1114.4
Տարեկան Rye	0.5	1.3	0.2	**2.0**	1.3	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.6	**2.0**	86.7	0.4	1.2	3.9
Գարի Barley	48.7	178.2	23.5	**250.4**	41.3	124.0	14.7	14.9	0.6	0.0	54.9	**250.4**	88.6	14.1	38.7	128.3
Վարսակ Oats	1.0	3.3	0.4	**4.7**	0.4	2.9	0.1	0.3	0.0	0.0	1.0	**4.7**	89.2	0.1	0.4	1.4
Եգիպտացորեն Maize	10.2	19.1	53.0	**82.3**	52.2	13.3	5.3	0.1	0.0	0.0	11.4	**82.3**	26.5	17.8	48.9	166.1
Բրինձ Rice	12.2	0.0	10.4	**22.6**	16.8	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	5.7	**22.6**	0.0	5.7	15.7	56.6
Այլ հատիկավորներ Other cereals	1.9	9.5	3.5	**14.9**	9.8	0.5	0.6	0.9	0.0	0.0	3.1	**14.9**	73.1	3.3	9.2	31.2
Կարտոֆիլ Potatoes	390.4	557.3	11.0	**958.7**	128.6	173.3	66.3	114.7	0.9	0.0	474.9	**958.7**	98.2	43.9	120.3	90.3
Բանջարեղեն Vegetables	368.5	968.0	25.8	**1362.3**	892.4	18.3	30.6	0.9	8.5	0.0	411.6	**1362.3**	98.2	304.8	835.1	256.6
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except grapes)	41.2	239.4	42.5	**323.1**	226.2	0.0	20.6	0.0	16.0	0.0	60.3	**323.1**	90.0	77.3	211.7	167.0
Հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր Leguminous crops	2.9	5.2	5.8	**13.9**	10.0	0.0	0.5	0.2	0.0	0.0	3.2	**13.9**	47.3	3.4	9.4	29.8
Բուսական յուղ Vegetable oil	2.0	0.7	24.3	**27.0**	24.6	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	2.0	**27.0**	2.8	8.4	23.0	203.5
Շաքար Sugar	35.1	72.2	97.0	**204.3**	90.9	0.0	3.1	0.0	4.9	0.0	105.4	**204.3**	43.9	32.9	90.1	136.0
Ձու Eggs	0.4	34.9	2.2	**37.5**	34.5	0.0	0.9	1.7	0.0	0.0	0.4	**37.5**	94.1	11.8	32.3	17.1
Կաթ Milk	77.3	601.5	128.8	**807.6**	675.0	60.2	8.3	0.0	4.3	0.0	59.8	**807.6**	82.9	230.6	631.7	252.7

[1] Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.
[2] Սպառումը մեկ շնչի հաշվով ցուցանիշների ճշգրտումը պայմանավորված է բնակչության թվաքանակի փոփոխությամբ:
The change of per capita consumption indicators data stipulated by the change of population's number.

Աղյուսակ 3.28.-ի շարունակություն
Table 3.28. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով◊ Per capita consumption◊		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Տավարի միս Beef	0.3	48.2	13.4	**61.9**	60.8	0.0	0.8	0.0	0.1	0.0	0.2	**61.9**	78.4	20.8	56.9	102.4
Խոզի միս Pork	0.1	9.4	12.4	**21.9**	21.5	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	**21.9**	43.3	7.3	20.1	42.3
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.0	8.4	0.0	**8.4**	8.3	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	**8.4**	100.0	2.8	7.8	12.4
Թռչնի միս Poultry	0.2	5.7	41.1	**47.0**	46.6	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	**47.0**	12.2	15.9	43.6	46.7
Ձուկ Fish	1.2	7.1	3.9	**12.2**	6.8	0.0	1.2	0.0	2.7	0.0	1.5	**12.2**	85.5	2.3	6.4	0.9
Խաղող Grapes	6.0	229.6	3.3	**238.9**	11.8	0.0	10.2	0.0	6.4	201.9	8.6	**238.9**	101.4	4.0	11.0	7.6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2867.2***

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Պարենային հաշվեկշիռների մեթոդաբանություն

Պատմականորեն պարենային հաշվեկշիռների նպատակը եղել և մնում է դիտարկվող պետությունում պարենի մատակարարումների, այն է՝ պարենի առկայության վերաբերյալ համապարփակ տեղեկատվության ներկայացումը: Պարենային հաշվեկշիռներ կազմելու անհրաժեշտությունն ակներև դարձավ Երկրորդ աշխարհամարտից հետո: Դա պայմանավորված էր պարենի արտադրության և մատակարարման ընդհատումներով: Պարենային ապահովության դերը համապատասխանորեն կարևորվում է նաև տնտեսական աճի տեսանկյունից: Պարենային հաշվեկշիռներն անհրաժեշտ են որոշակի ժամանակահատվածում երկրի պարենային ապահովության ամբողջական նկարագրության և պարենի անբավարար մատակարարման հետ կապված ռիսկերի գնահատման համար:

Պարենային հաշվեկշռի հատվածները

<u>Ամբողջական առաջարկ</u>

Առաջարկը ներառում է արտադրության, ներմուծման և ժամանակաշրջանի սկզբի համար առկա պաշարների ցուցանիշները: Հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում և վերջում պաշարների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության ստացման առումով առկա են որոշակի տեխնիկական բարդություններ, այդ իսկ պատճառով պարենային հաշվեկշռում սովորաբար կիրառվում են այդ ցուցանիշի գնահատման որոշակի մոտեցումներ: Արտադրությունը սույն հատվածի կարևորագույն ցուցանիշն է, որը ներմուծման տվյալների հետ մեկտեղ հանդիսանում է ՀՀ ԱՎԾ պաշտոնական տվյալը:

<u>Պարենամթերքի օգտագործման ուղղություններ</u>

Սույն հատվածը ներառում է հետևյալ հիմնական ցուցանիշները՝ սննդամթերքի օգտագործում, անասնակեր, վերարտադրում (սերմացու, ինկուբացիա և այլն), արտահանում, կորուստներ և օգտագործման այլ ուղղություններ, պաշարներ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Վերջնական սպառման (սննդի օգտագործում) ցուցանիշը հանդիսանում է պարենային հաշվեկշռի առանցքային ցուցանիշներից մեկը, որը բնութագրում է տվյալ ապրանքախմբի ներքին սպառման մակարդակը: Վերջինս հաշվարկվում է որպես ամբողջական առաջարկի և պարենամթերքի օգտագործման մյուս բոլոր ուղղությունների տարբերություն՝ հանդես գալով որպես հաշվեկշռող ցուցանիշ:

Սերմացու օգտագործվող ապրանքատեսակի քանակը հաշվարկվում է ցանքատարածությունների և ցանքի միջին ցուցանիշների հիման վրա:

Կորուստներ ցուցանիշը հաշվարկվում է Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության (FAO) առաջարկած գործակիցներով, որոնք որոշակի երկրի պայմաններից ելնելով կարող են ճշգրտվել:

Սույն հաշվեկշիռներում ներկայացված է նաև ինքնաբավության աստիճանի ցուցանիշը, որը հաշվարկվում է Արտադրություն/(Արտադրություն+Ներմուծում-Արտահանում), արտահայտված տոկոսներով, բանաձևով:

Պարենային հաշվեկշռում ընդգրկվող ապրանքախմբերի կազմը (ցանկը) պայմանավորված է տվյալ երկրում առավել լայն սպառում ունեցող ապրանքատեսակներով: Ըստ այդմ յուրաքանչյուր տարի պարենային հաշվեկշիռ է կազմվում հետևյալ 21 ապրանքախմբերի համար՝ ցորեն, տարեկան, գարի, վարսակ, եգիպտացորեն, բրինձ, այլ հատիկավորներ, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, միրգ (բացի խաղողից), հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր, բուսական յուղ, շաքար, ձու, կաթ, տավարի, խոզի, ոչխարի և այծի, թռչնի միս, ձուկ և ձկնամթերք, խաղող: Նշված ապրանքախմբերի գծով պարենային հաշվեկշիռների հաշվարկման ժամանակ օգտագործվում են վերամշակված ապրանքներից տվյալ ապրանքի վերածման համապատասխան գործակիցներ, մասնավորապես.

Ցորենը ներառում է ցորենի, ինչպես նաև ալյուրի, մակարոնեղենի, էթիլային սպիրտի, թխվածքաբլիթների, հացի և այլ հացամթերքի, օղու տվյալները վերածած ցորենի: Հաշվեկշռի այլ

օգտագործում հատվածում արտացոլված է էթիլային սպիրտի տվյալը:

Տարեկանը ներառում է տարեկանի, ինչպես նաև տարեկանի ալյուրի, հատիկների, տարեկանի ձավարի, փաթիլների տվյալները վերածած տարեկանի:

Գարին ներառում է գարու, ինչպես նաև գարու ալյուրի, հատիկների, գարեձավարի, փաթիլների, գարու աճիկի, գարեջրի և այլ վերամշակված գարու տվյալները վերածած գարու:

Վարսակը ներառում է վարսակի, ինչպես նաև վարսակի ալյուրի, հատիկների, վարսակի ձավարի, փաթիլների և այլ վերամշակված վարսակի տվյալները վերածած վարսակի:

Եգիպտացորենը ներառում է եգիպտացորենի, ինչպես նաև եգիպտացորենի ալյուրի, հատիկների, փաթիլների և եգիպտացորենի օսլայի տվյալները վերածած եգիպտացորենի:

Բրինձը ներառում է բրնձի, ինչպես նաև բրնձի ալյուրի տվյալները վերածած բրնձի:

Այլ հատիկավորները ներառում են սորգոյի, հնդկացորենի, ինչպես նաև այլ հատիկավորների ալյուրի, հատիկների, փաթիլների, սաղմի, օսլայի տվյալները վերածած այլ հատիկավորների:

Կարտոֆիլը ներառում է կարտոֆիլի, ինչպես նաև կարտոֆիլի օսլայի, սառեցված կարտոֆիլի և չիպսի տվյալները պայմանականորեն վերածած կարտոֆիլի:

Բանջարեղենը ներառում է թարմ, ինչպես նաև չորացված և պահածոյացված բանջարեղենի (կաղամբ բոլոր տեսակի, վարունգ, լոլիկ, սեղանի ճակնդեղ, գլուխ սոխ, սխտոր և այլն), տոմատի հյութի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ բանջարեղենի:

Միրգը ներառում է թարմ, ինչպես նաև չորացրած և պահածոյացված մրգի (հնդավորներ, կորիզավորներ, ընկուզապտուղներ, մերձարևադարձային, ցիտրուսներ և այլն), մրգահյութերի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ մրգի:

Ձուն ներառում է կճեպով ձվի, ինչպես նաև ձվի փոշու տվյալները պայմանականորեն վերածած ձվի:

Կաթը ներառում է թարմ կաթի, ինչպես նաև կարագի, կաթի փոշու, մածունի, թթվասերի, կաթնաշոռի, պանրի, պաղպաղակի և այլ կաթնամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ կաթի:

Տավարի միսը ներառում է սպանդային քաշով տավարի մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով տավարի մսի:

Խոզի միսը ներառում է սպանդային քաշով խոզի մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով խոզի մսի:

Ոչխարի և այծի միսը ներառում է սպանդային քաշով ոչխարի և այծի մսի, ինչպես նաև պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով ոչխարի և այծի մսի:

Թռչնի միսը ներառում է սպանդային քաշով թռչնի մսի (հավերի, աքլորների, հնդկահավերի, բադերի, սագերի և այլ ընտանի թռչունների), ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով թռչնի մսի:

Ձուկ և ձկնամթերքը ներառում է կենդանի ձկան, ինչպես նաև թարմ, սառեցված, չորացված, ծխեխաշած, ապխտած, պահածոյացված ձկան, խեցգետնակերպերի, կակղամորթների, այլ ձկնամթերքների, ձկան խավիարի տվյալները վերածած ձկան:

Խաղողը ներառում է խաղողի, ինչպես նաև չամիչի տվյալները պայմանականորեն վերածած խաղողի: Հաշվեկշռի այլ օգտագործում հատվածում արտացոլված է գինու արտադրությանն ուղղված խաղողի ծավալը:

Ինչ վերաբերում է *հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի* և *բուսական յուղի* պարենային հաշվեկշիռներին, ապա դրանք ներառում են, համապատասխանաբար՝ լոբու, ոսպի և այլ լոբազգիների, ինչպես նաև սոյայի, գետնընկույզի, ձիթապտղի, արմավենու, արևածաղկի և այլ ձեթերի վերաբերյալ տվյալները:

Methodology of food balances

The main goal of the food balance was and still is presentation of comprehensive information on the supply of commodity in the country under observation. The necessity of a food balance became evident after the Second World War. This was preconditioned by interruptions in the production and supply of food. The role of food security is important also from the angle of economic growth. Food balances are necessary for the complete description of the food security in a country for a certain period of time and for the assessment of risks connected with inadequate food supply.

Components of the Food Balance

Total supply

The supply includes indicators on production, import and resources available at the beginning of the period. Some technical difficulties arise in receiving complete information on the resources available at the beginning and at the end of the reporting period, therefore certain approaches are usually applied in the food balance for the assessment of these indicators. Production is the most important indicator of this component, and together with the information on import, is considered as official datum of RA NSS.

Directions of food utilization

This component includes the following main indicators: consumption as food, feed, reproduction (true seeds, incubation etc.), export, wastes and other uses, stocks at the end of the reporting period.

Final consumption (food consumption) is one of the key indicators of food balance, which shows the level of internal use of the given foodstuff. The later is calculated as the difference between the general supply and all directions of food consumption as a balancing indicator.

Quantity of a type of goods used as seed is calculated based on the average indicators of sowing area and sowings.

Indicator of losses is calculated through the coefficients recommended by FAO, which may be adjusted according to the conditions of the given country.

Indicator of self-sufficiency ratio, derived from these balances is calculated by the following formula: Production/ (Production + Import – Export) presented in percents.

The list of commodity groups included in the food balance is preconditioned by the goods with the highest level of consumption in the given country. According to this, every year the food balance is calculated for the following 21 commodities: wheat, rye, barley, oats, maize, rice, other cereals, potato, vegetable, fruit (except grape), leguminous crops, vegetable oil, sugar, egg, milk, beef, pork, mutton and goat meat, poultry, fish and fish product, grape. For calculation of food balance for some goods the corresponding coefficients for conversion from other goods to the given good are used, particularly:

Wheat includes data on wheat, as well as of flour, macaroni, ethyl alcohol, pastry and bread and other bakery goods, vodka transformed into equivalent quantities of wheat. Ethyl alcohol data are reflected in the “other uses” part of balance sheet.

Rye includes data on rye, as well as of flour, cereals, flakes transformed into equivalent quantities of rye. Ethyl alcohol data are reflected in the “other uses” part of balance sheet.

Barley includes data on barley, as well as of flour, cereals, flakes, barley malt, beer and other worked barley transformed into equivalent quantities of barley.

Oats includes data on oats, as well as of flour, cereals, flakes and other worked oats transformed into equivalent quantities of oats.

Maize includes data on maize, as well as of flour, cereals, flakes, other worked maize and starch of maize transformed into equivalent quantities of maize.

Rice includes data on rice, as well as of flour transformed into equivalent quantities of rice.

Other cereals includes data on sorghum, buckwheat and other cereals, as well as of flour, flakes, other worked cereals and starch of other cereals transformed into equivalent quantities of other cereals.

Potato includes data on potato, as well as of potato starch, frozen potato and chips transformed into equivalent quantities of potato.

Vegetables include data on fresh, as well as of dry and canned vegetables (cabbage of all types, cucumber, tomatoes, beet, bulb onion, garlic etc.), tomato juice transformed into equivalent quantities of vegetable.

Fruit includes data on fresh, as well as of dry and canned fruit (drupaceous, stone-fruit, nuts, subtropical, citrus etc.), fruit juice transformed into equivalent quantities of fruit.

Eggs include data on eggs in shells, as well as of egg powder transformed into equivalent quantities of eggs.

Milk includes data on fresh milk, as well as of butter, milk powder, matsun, sour cream, cottage cheese, cheese, ice-cream and other milk products transformed into equivalent quantities of fresh milk.

Beef include data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products transformed into equivalent quantities of meat in slaughter weight.

Pork include data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products transformed into equivalent quantities of pork in slaughter weight.

Mutton and goat meat include data on slaughter weight of meat, as well as of canned meat and other meat products transformed into equivalent quantities of mutton and goat in slaughter weight.

Poultry include data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products transformed into equivalent quantities of poultry in slaughter weight.

Fish and fish product include data on fresh, as well as of frozen, dried, salted, smoked, canned, prepared and preserved fish, crustaceans, mollusks and other fish products, stockfish, caviar transformed into equivalent quantities of fish.

Grape includes data on grapes, as well as of raisins transformed into equivalent quantities of grapes. Grape volume for wine production is reflected in the “other uses” part of balance sheet.

As regards the food balances for ***leguminous crops*** and ***vegetable oil***, they include data on beans, lentils, other beans and soy, peanut, olives, palm, sunflower seed, other oil, correspondingly.

2012թ. գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների ցանքային տարածությունը կազմել է 304.2 հազ. հա՝ 6.1%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա ցուցանիշը:

2012թ. գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի համախառն բերքը գերազանցում է նախորդ տարվա ցուցանիշը: Այսպես, պտղի և հատապտղի համախառն բերքն աճել է 38.6%-ով և կազմել 331.7 հազ. տոննա, կարտոֆիլինը՝ 16.1%-ով և կազմել 647.2 հազ տոննա, բոստանային մշակաբույսերինը՝ 13.4%-ով և կազմել 205.1 հազ. տոննա, բանջարանոցային մշակաբույսերինը՝ 7.9%-ով և կազմել 849.0 հազ. տոննա, խաղողինը՝ 5.1%-ով և կազմել 241.4 հազ. տոննա, հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսերինը՝ 3.5%-ով և կազմել 456.1 հազ. տոննա (Աղյուսակ 3.1.):

2012թ. նախորդ տարվա համեմատ կենդանական ծագման գյուղատնտեսական մթերքի արտադրության ծավալներն աճել են (Աղյուսակ 3.22.): Այսպես, 2012թ ձվի արտադրության ծավալն աճել է 3.9%-ով և կազմել 658.1 մլն. հատ, կաթինը՝ 2.8%-ով և կազմել 618.2 հազ. տոննա, իրացվել է 130.3 հազ. տոննա կենդանի քաշով միս, ինչը 1.9%-ով ավել է 2011թ. ցուցանիշից:

Ըստ բեռնամաքսային հայտարարագրերի և քաղաքացիների կողմից կազմակերպված առևտրի տվյալների 2012թ. հանրապետություն ներմուծված ապրանքների 19.0%-ը բաժին է ընկել պարենամթերքին (2011թ.՝ 18.8%), իսկ արտահանման ծավալներում՝ 22.6% (2011թ.՝ 17.8%) (Աղյուսակ 1.1.): Հաշվետու ժամանակաշրջանում պարենամթերքի արտաքին առևտրաշրջանառության ծավալն ընթացիկ գներով նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 11.5%-ով և կազմել 1135.7 մլն. ԱՄՆ դոլար, այդ թվում՝ պարենամթերքի ներմուծումը՝ 812.5 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՍԻՖ գներով) և արտահանումը՝ 323.2 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՖՕԲ գներով):

2012թ. նախորդ տարվա համեմատ հիմնական պարենային ապրանքատեսակներից ձվի ներմուծման ծավալը նվազել է 73.2 անգամ և կազմել 0.03 հազ տոննա, ալյուրինը՝ 9.1 անգամ և կազմել 1.3 հազ. տոննա, բանջարեղենինը՝ 30.4%-ով և կազմել 20.0 հազ. տոննա, տավարի մսինը՝17.6%-ով և կազմել 8.3 հազ. տոննա, թռչնի մսինը՝ 13.7%-ով և կազմել 33.6 հազ. տոննա, մրգինը՝ 13.2%-ով և կազմել 29.1 հազ. տոննա, կաթինը՝ 12.6 %-ով և կազմել 3.1 հազ. տոննա, շաքարինը՝ 10.1%-ով և կազմել 82.4 հազ. տոննա, բրնձինը՝ 0.1%-ով և կազմել 10.4 հազ. տոննա: Փոխարենն ավելացել են խոզի մսի (62.6%-ով), ցորենի (34.9%-ով), բուսական յուղի (11.8%-ով), կարագի (8.1%-ով), մակարոնեղենի (4.5%-ով), պանրի (3.6%-ով) ներմուծման ծավալները (Աղյուսակ 3.23.):

Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում գերակշռել են կոնյակ, ռոմ, ջին, օղի, լիկյոր ապրանքային ենթախմբում ընդգրկված ալկոհոլային խմիչքները: Այսպես, 2012թ. արտահանվել է 31.6 հազ. տոննա կոնյակ, ինչը 25.0%-ով գերազանցում է 2011թ.-ի ցուցանիշը: Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում 2.1 անգամ ավելացել է նաև պանրի, 1.8 անգամ մրգի, 1.7 անգամ ձվի, 1.6 անգամ գինու, 17.6%-ով հանքային ջրերի արտահանման ծավալները: 2012թ. պարենամթերքների արտահանման ծավալներում նվազում չի գրանցվել (Աղյուսակ 3.24.):

2011թ. հանրապետության ոռոգելի հողատարածքներում գերխոնավ հողերի մակերեսը միջին վեգետացիոն շրջանում (ըստ ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի տվյալների) կազմել է 16.4 հազ. հա, այդ թվում՝ Արարատյան հարթավայրում՝ 15.5 հազ. հա:

In 2012 the gross harvest of main agricultural crops exceeded the indicator of the previous year. Thus, the gross harvest of fruit and berries increased by 38.6% and made up 331.7 thousand tons, the potatoes – by 16.1% and made up 647.2 thousand tons, the melons – by 13.4% and made up 205.1 thousand tons, the vegetables – by 7.9% and made up 849.0 thousand tons, the grapes – 5.1% and made up 241.4 thousand tons, the grain and legume crops – by 3.5% and made up 456.1 thousand tons (Table 3.1.).

In 2012 compared to the previous year the volume of production of agricultural products of animal increased (Table 3.22.). Thus, in 2012 the volume of egg production increased by 3.9% and made up 658.1 million pieces, the volume of milk production increased by 2.8% and made up 618.2 thousand tons, 130.3 thousand tons of meat in live weight was sold, which exceeds the same indicator of 2011 by 1.9%.

By the customs declarations and the citizens' (shuttle) trade data, 19.0% of goods imported to the republic in 2012 comprised food products (in 2011 – 18.8%) and that in export volume comprised 22.6% (in 2011 – 17.8%) (Table 1.1.). In the reporting period the volume of foreign trade turnover of food products at current prices increased by 11.5%, compared to the previous year, and made up 1135.7 million US dollars, including import of food product – 812.5 million US dollars (in CIF prices) and export – 323.2 million US dollars (in FOB prices).

In 2012 compared to the previous year among the main food products the import of egg decreased by 73.2 times and made up 0.03 thousand tons, flour – by 9.1 times and made up 1.3 thousand tons, vegetable – by 30.4% and made up 20.0 thousand tons, beef – by17.6% and made up 8.3 thousand tons, poultry – by 13.7% and made up 33.6 thousand tons, fruit – by13.2% and made up 29.1 thousand tons, milk – by 12.6% and made up 3.1 thousand tons, sugar – by 10.1% and made up 82.4 thousand tons, rice – by 0.1% and made up 10.4 thousand tons. Instead of that, the import volume of pork increased 62.6%, wheat – by 34.9%, vegetable oil – by 11.8%, butter – by 8.1%, macaroni – by 4.5%, cheese – by 3.6% (Table 3.23.).

The prevailing food products exported were alcoholic drinks included in the following subgroups of products: cognac, rum, gin, vodka and liquor. Thus, in 2012 31.6 thousand tons of cognac was exported, which exceeds the same indicator of 2011 by 25.0%. The volume of export of cheese increased 2.1 times, fruit 1.8 times, eggs 1.7 times, wine 1.6 times, mineral water – 17.6%. (Table 3.24.). The decrease in the volume of food export was not observed in 2012.

In 2011 the area with higher dampness in average vegetative period (according to the data of State Committee for Water Managment of the RA Ministry of Territorial Administration)in irrigated lands of republic comprised 16.4 thousand hectare, including 15.5 thousand hectare in Ararat valley.